

Caspar Bartholin

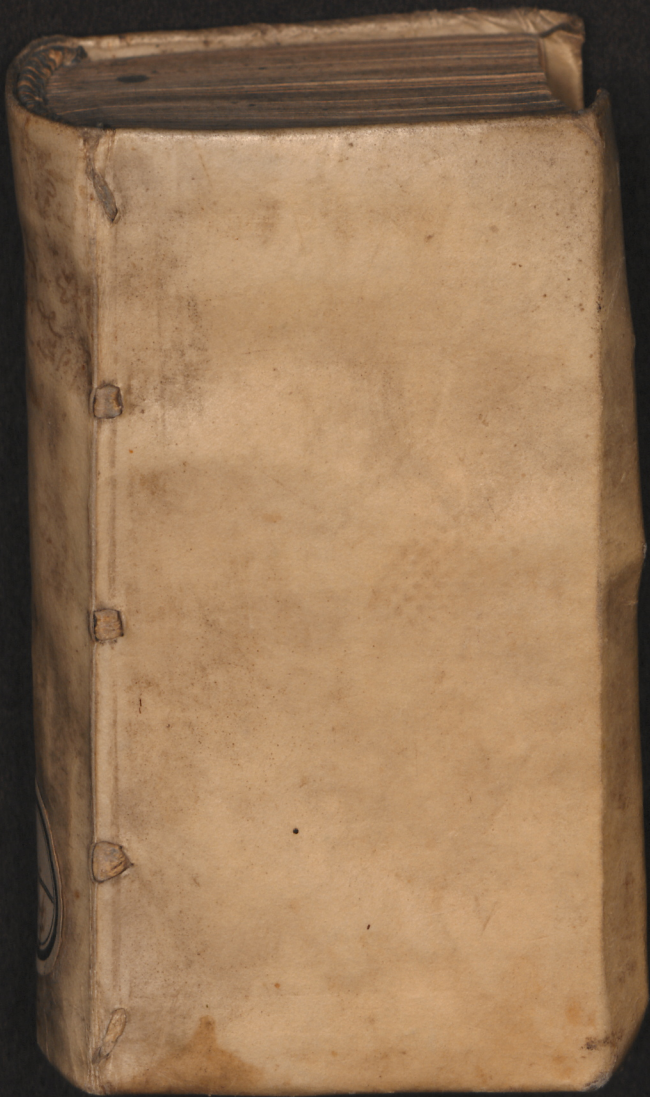
Physicae Generalis Praecepta Quae thesium loco in disputationibus esse possunt

Rostochi[i]: Rostochi[i]: Hallerfordeus: Pedanus, 1617

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn730114902>

Druck Freier  Zugang





74. 13.

Oa-3046¹-5.



Universitäts
Bibliothek
Rostock

20

21

1110





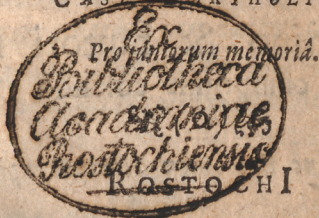
1

PHYSICÆ
GENERALIS
PRÆCEPTA

*Qua thesium loco in dispu-
tationibus esse possunt*

Decerpta ex prælectionibus
Physiologicis publicis

CASP. BARTHOLINI.



Apud Joannem Hallerfordeum.

ANNO M. DC. XVII.



*Genere, ingenio, litteris &
armis Nobiliss. viro,*

DN. CHRISTIANO
FRISIO,

DOMINO DE KRA-
gerup &c. Prasidi arcis
Haffniensis amplissimo,

Domino & fautori suo
cum primis colendo

Hanc Epitomen dicatam cupie

C. Bartholinus.

PROOEMIUM.

De definitione & divisione Physica.

PHYSICA EST
 sciētia corporis natu-
 ralis, ut naturalis.

*Definitum aliās Phi-
 losophia secunda & na-
 turalis, scientia natu-
 ralis, Physiologia &c. dictum est à
 τῆς φύσεως, à natura.*

*Genus est Scientia propriè dicta,
 vel certa rerum per causas cognitio.
 Subiectum scientificum est corpus
 naturale; quod commune subiectum
 sit proprium, cum additur; quatenus
 naturale, vel quatenus ex materia
 & forma constat. Finis est subiecti hu-
 jus cognitio, ejusdemq; principiorum
 & affectionum.*

Dividitur Physica in partem cō-
 munem & propriam. Com-

Commūnis vel generalis est quæ agit de principijs & affectionibus corporis naturalis. Specialis de corporis naturalis speciebus, ut sunt corpora.



De primis corporum naturalium principijs, adeòq; de Natura.

P Rincipia sunt quæ non fiunt ex alijs, nec ex se invicem, sed ex illis omnia fiunt.

Suntq; tria: Materia, forma, & Privatio. Priora duo sunt principia constitutionis, rei generata, per se & c. Ultimum per accidens. Omnia tria sunt principia generationis & transformationis.

Paragiricorum tria principia, Sal. Sulphur, & Mercurium, ut sensibiles admittimus, non ut prima.

Materia prima est principium passivum & primum uniuscujusque rei naturalis subjectum ex quo aliquid fit, cum insit non secundum accidens (ut privatio) & cum aliquid corrumpitur, ultimò in idem resolvitur.

Definiunt: aliàs massā, elementum,
 Mater, Sylva, semina, turpe & c. capit
 per creationem non per generationem:
 est enim materia prima ingenerabilis
 & incorruptibilis. Et ejus finis. 1. For-
 mas & accidentia recipere. 2. Esse sub-
 jectum transmutationis. Potentiam e-
 nim habet ad varias formas successive
 recipiendas.

Est autem potentia materiæ a-
 lia universalis seu remota, i. e. pro-
 pensio ad omnes formas indistinctè a-
 lia particularis seu propinqua ad u-
 nam aliquam formam, precedente per
 naturale aliquod agens dispositione.

Conditiones & proprietates
 materiæ sunt: 1. Quod sit ingenera-
 bilis. 2. Incorruptibilis. 3. Substantia
 inpotentia. 4. Merè passiva. 5. Per se
 informis. 6. Appetens forme. 7. A for-
 ma realiter inseparabilis.

Privatio est absentia formæ
 natu-

naturalis producendæ in subje-
cto aptò eam recipere. *Intelli-*
gitur ergo absentia formæ non logica,
eius quæ fuit vel esse debuit; sed Physi-
cas; ejus quæ futura est. Estq; vel u-
niversalis, omnium formarum absq;
discrimine; vel particularis & pro-
pinqua quæ hic intelligitur, & oritur
per prævias alterationes in materia;
formaq; adveniente interit.

Forma est principium acti vum
in composito naturali, quod cum
adjuncta materia constituit ut u-
num per se; eiq; essentiam & no-
men largitur, estq; causa opera-
tionum in eo propriarum.

Dicitur alias species, ἰδέα,
ἰδέα τῆς ἰδέας, παρὰ δὲ γινώσκοντα
exemplar seu idea character, termi-
nus & definitio, ἐπιπέδον, hoc est,
perfectio vel actus, Platoni divina
soboles.

Intellige autem hic formam substantialem & informantem (non assistentem, ut nauta navi assistit) quae ex potentia materia educitur, id est, oritur quando materia per varias alterationes satis est disposita.

Finis primus est composito largiri actum & essentiam. A primo ortus est ei dare 1. Appellationem. 2. Definitionem. 3. Existentiam determinatam. 4. Operationem.

Affectiones ergo & proprietates sunt 1. Materiam informare. 2. Operationes varias efficere. 3. & materia potentia educi. 4. Esse totam in toto & totam in qualibet eius parte. 5. In sensus non incurrere. 6. Magis & minus non recipere &c.

Forma autem alia est generica, multis speciebus communis; alia specifica, unius speciei individuis communis; alia numerica, quae propria unius individui.

Hacten-

Hactenus de materia & forma, maximè prout sunt principia essendi vel ut rem constituunt: nunc ut sunt principia affectionum v. g. motus & quietis in re constituta, veniunt sub nomine Naturæ. Natura enim dicitur primariò de forma, secundariò & propter formam de materia, unde forma est magis natura quàm materia.

Natura est principium & causa motus & quietis ejus in quo est primò, per se & non secundum accidens.

Naturale opponitur fortuito, morali, adoptivo, adventitio, voluntario, violento vel contra naturali, artificiali & preternaturali, supernaturali & c.

Sensus definitionis est: ubicunq; reperitur motus (id est quævis mutatio, vel quivis motus, maximè localis) vel quies seu possessio illius ad quod fit motus, ibi natura in causa est: i modo mo-

8.
tus sit ejus rei in qua est, unde cause ex-
terne eliminantur, v. g. Ars, à qua
varia motus modificatio. Natura au-
tem quovis modo arte solâ est prestan-
tior (tanquam substantia accidente)
non arte cum natura juncta.

Primò: excludit causas organi-
cas. Reliqua verba excludunt qua per
accidens sunt causa motus.

Dividitur natura in principium
passivum & activum, vel materiam
& formam. Natura autem prima-
riò est activum & agit. 1. Semper cum
nunquam sit otiosa. 2. Necessariò in li-
bertate carentibus, ut ignis necessariò
urit. 3. Accuratè, ordine atq; successivè;
non enim facit saltum. 4. Nihil frustra,
sed propter finem. 5. Determinatè, &
vitat infinitum. 5. Parcè in rebus pre-
stantioribus: interim non deficit in
necessarijs, nec abundat in super-
fluis.

CAP

*De Causis corporis naturalis externis
adeoq³ de Fato, Fortuna, Casu,
Monstris.*

Nam haec tenus de internis mate-
ria & forma. Externæ sunt Ef-
ficiens (atq³ ad efficientem univerfa-
lem referunt Fatum) & finis Fortu-
na & casus sunt causa per accidens.
Monstra sunt effectus natura per ac-
cidens, vel potius defectus.

Efficiens est causa externa à
qua fit motus. Ejus divisiones vide-
antur in Enchiridio Metaphysico.

Fatum aliud est 1. Theologi-
cum, estq³ Dei de rerum eventibus de-
cretum, consistens in precipiendo, a-
gendo, permittendo, determinando.
Bona sunt ratione decreti in agendo
& precipiendo positi; Mala in permit-
tendo & determinando in finem bonū.
2. Astrologicum, & sunt vires cor-
po-

porum cœlestiū & influentia in hac inferiora de quib. in Astrologia, quid & quantum possint. 3. Stoicū, estq; connectio absoluta & infallibilis causa primæ cū secundis, ita ut voluntates hominum tam ad bona, quam ad mala necessitate quadam instigentur. Quod dogma tollit omnem contingentiam, consultationem, honestas leges frustraneas facit, Deum autorem peccati blasphemè statuit &c. 4. Physicum & Aristotelicum est ordo vel dispositio secundarum & naturalium causarum divinam providentiam exsequentium

Finis est causa externa propter quam res fit, quæq; agens ad agendum movet. Estque primum in intentione, ultimum in executione.

Divisiones petantur ex Metaph.
 Conditiones omnium causarum communes sunt. 1. Unius effectus plures,

res esse possunt causa. 2. Causa esse sibi
 invicem possunt causa, licet non in eo-
 dem genere. 3. Causa saepe in unum co-
 incidunt. Ut anima est forma homi-
 nis, efficiens operationum &c. 4. Idem
 esse potest contrariorum causa. 5. Se-
 cunda causa non agunt sine prima, &c.

Fortuna est causa per accidens
 eorum quæ per electionem fiunt,
 raro, sed alicujus finis gratiâ.

Differt à calu, quod illa tribuatur
 tantum agentibus per electionem, id est
 hominibus; hic ratione carentibus.

Dividitur in bonam cujus effe-
 ctus est bonus, & malam cujus
 malus.

Monstrum est effectus na-
 turæ per accidens, vel potius
 defectus, à solità secundum
 speciem, dispositione degene-
 rans, propter aliquod princi-
 pium corruptum. *Dictum à mon-*
stran-

strando vel monendo, scilicet res futuras. Finis enim est peccata nostra arguere, & poenam futuram prænunciare.

Efficiens 1. Infausti siderum concursus, Angeli boni & mali ex Dei permisso & c. 2. Vis formatrix in semine peccans 3. Fortis imaginatio in parentibus praesertim matre concipiente vel gravida. 4. Caloris vel humidi excessus vel defectus. 5. Uterus malè dispositus & c.

Materialis causa est Semen & vel diversi generis (unde varia virtutes formatrices se invicem obturbant, ut diversa species referantur) vel unus; quod potest abundare vel deficere, vel distrahí in partes diversas & diffluere & c.

Dividuntur monstra 1. Ex loco, ut sint terrestria vel marina. & c. 2. Ex objecto; ut sint in meteoris, vel fossilibus & mineralibus, vel plan-

plantis, vel animalibus & homine. 3.
 Ex accidentibus, quantitate vel
 qualitate. In quantitate potest esse ex-
 cessus vel defectus; ut homo biceps, uno
 digito vel sex, corpore nimis exili vel
 grandi &c. Quoad qualitatem, viti-
 um esse potest in figura, situ &c. Et ha-
 bitus de principijs vel causis rerum
 naturalium; sequuntur affectiones ea-
 rumdem seu Accidentia.

CAP. III.

De affectionibus corporis naturalis in
 genere, & in specie de ijs qua desumun-
 tur ex categoria Quantitatis, de ipsa
 quantitate, loco, tempore & op-
 positis, infinito, vacuo &c.

Affectiones corporis naturalis
 communiter dividuntur in In-
 ternas & externas. Internas nume-
 rant Motum (cui quies opponitur)
 & finitum, Externas Locum (cui
 opponitur vacuum) & tempus,
 Suffi.

Sufficientius secundum categorias
 Accidentia sunt: Quantitas, locus,
 tempus, qualitas (*prima, secunda &*
tertia) relatio, actio, passio, *que duo*
motum includunt tum latè dictum, ut
generationem & corruptionem:
tum strictè; ut alterationē, angmen-
rationem, diminutionem & motū
localem.

Quantitas est accidens corpo-
 ris Physici primum, finitum, habens
 partes extra partes, in quas dividi-
 potest.

Per quantitatem hic intellige tri-
nam dimensionem seu extensionem, se-
cundum longitudinem, latitudinem, &
altitudinem seu profunditatem:

Finitum: *infinitum enim quan-*
titate in naturâ nullum actu datur.
Datur tamen infinitum potentiâ (que
nunquam planè in actum transit) &
 vel

vel additione, ut numerus, cui semper aliquid addi potest, quantumvis magnus fuerit; vel divisione, ut magnitudo, in cuius divisione nunquam ad minimum perveniri potest.

Hinc infinitum est extra quod semper aliquid potest accipi.

Regulæ de quantitate. 1. Quantitatis nulla est efficacia. Fluit enim à materia, principio passivo, Omne etenim materiatur est quantū. 2. Quantitatis vel dimensionis penetratio nulla naturali virtute dari potest, sed solâ divinâ: Et tum modus est inexplicabilis.

Locus est extremum corporis continentis primum, immobile.

Hac affectio non est omnium corporum naturalium, sed tantum corruptibilium & caducorum, subcaelestium, (qualia etiam sunt astra que sub parte aliqua cali sunt) sensibilium & nobili-

am;

um; quibus causa locationis sunt neces-
saria, nempe, conservatio ratione qua-
litatum corporis locantis, & contigui-
tas propter unitatem mundi.

Dicitur enim aliquid esse ali-
cubi. 1. Repletivè, ut Deus, qui u-
biq; presens omnia replet & essentiali
& virtute, Majestate ac potentia &c.
non moe & quantitates modo tamen
imperscrutabili. Unde versus: Enter,
presenter, Deus hic & ubiq; potenter.
2. Definitivè, ut definiatur aliquid es-
se in aliquo ubi quod non sit extra illud
ubi eo tempore, ut angelus aliquis qui
jam est Bergie, non est Hafnie. Compe-
tit hic modus 1. & precipuè spiritibus. 2.
Corporibus glorificatis. 3. Ultimo cor-
pori mundano, extra quod cum nullum
sit corpus aliud continens vel locans,
dicitur in aliquo ubi esse, non in loco.
Nonnunquam tamen laxâ significatio-
ne locus pro quovis ubi sumitur. 3. Cir-
cum

circumscriptivè, ut circumscribatur & contineatur ab alio corpore exteriori. Et hoc propriè tantum est in loco supra definito: & vel per se, ut corpus continuum ex se habens magnitudinem; vel per accidens, ratione alterius; ut partes ratione totius, accidens ratione subiecti, anima ratione corporis &c.

Dicitur extremum, extremitas terminus vel superficies concava, proximè tangens, ambiens, & continens locatum. Ideo locus est equalis locato, aequalitate ambitus. Extrema enim contiguorum sunt simul.

Dicitur corporis continentis, id est, locantis seu ambientis, quod aliquando non est unicum, ut planta partim est in terra, partim in aëre. Ex locis autem partialibus fit unus locus totalis & aggregatus, toti locato respondens.

Dicitur primum id est proximum

&

Et immediatum; ut designetur locus proprius. Communis enim locus potest esse plurium locatorum; ut cum dicimur esse in mundo, in templo &c.

Dicitur immobile, scilicet ratione locati mobilis. Quando enim hoc movetur, non simul nec tali motu ejus locus movetur nisi per accidens: aut nisi sit locus artificialis, ut vas cum aqua contenta moveri potest.

Hac genuina loci essentia est. Falluntur ergo qui locum putant esse aut materiam aut formam rei, aut aliam causam aliquam, aut intervallum seu spatium aliquod intra superficiem corporis continentis, aut basin aliquam locato substratam, aut dispositionem vel situm corporis partium convenienti distantia inter se ordinarum: quibus non conveniunt.

Conditiones loci & axiomata qua sequuntur.

I. Lo-

1. Locus non est de essentia locati, sed extraneum & peregrinum accidens, ne inherens quidem locato, sed extra locatum adhaerens seu adiacens.

2. Est separabilis à locato. 3. Proprius est immobilis. 4. Est locato continguus. 5. Continet locatum & ambit undiq;.

6. Ideoq; localis locato, non major nec minor. 7.

Ad eum naturaliter unum quodq; fertur, in eoq; conservatur & quiescit.

Intellige uero locum naturalem, non violentum, ad quem vires detruditur, ut cum lapis sursum detinetur.

8. Plura corpora esse possunt in uno loco communi, non uero proprio, nisi sint entia aggregata, ut corpora uesita &c.

U-num autem corpus in pluribus locis totalibus esse non potest vi naturali; at uirtute diuina seu supernaturali potest: quo respectu tollitur omnis con-

tra

traditio, quam imperitior sibi fingit:
ratio.

Partes vel differentiae loci sunt:
sursum, deorsum, dextrorsum, sini-
strorsum, retro, pone.

Vacuum in natura nullum
datur. Esset enim spatium inane
in quo non est corpus. Natura vero
potius aliquid contra ordinem suum fa-
cit, ut scilicet gravia ascendant, & levia
descendant, quam ut vacuū admit-
tat.

Tempus est mensura motus se-
cundum prius & posterius.

Ut alicubi dicitur aliquid esse tri-
pliciter, sic etiam perdurare in existen-
tia; ut triplex durationis sit men-
sura: Tempus, ævum, & æter-
nitas. Tempus propriè est mensura
durationis in rebus naturalibus, corpo-
reis, generalibus & corruptibilibus,
atq; habentibus initium & finem. Æ.

vum

vum (quod nonnunquam improprie, modo pro aeternitate, modo pro tempore accipitur) rebus competit initium habentibus sed non finem, ut sunt res spirituales, Angeli & anima. Aeternitas proprie competit soli Deo, nec principium nec finem habenti; imo est ipsa aeternitas.

Dicitur, quod sit Mensura vel numerus (numeratus seu Physicus) motus nempe cuius vis, praesertim localis & huius praecipue caelestium corporum, unde distinctio temporis in annos, menses &c. non exclusis alijs motibus tam naturalibus quam artificialibus, aut horologijs &c. Metitur autem tempus motum per se, quietem per accidens.

Dicitur, secundum prius & posterius. Sunt termini à quo & ad quem, ut in motu. Partes temporis sunt praeteritum & futurum.

In-

Inflans enim, momentum, vel $\tau\acute{o}$ $\nu\omega$, non est temporis pars, sed copula, coherrentia vel connexio, quã ceu termino communi partes temporis inter se copulantur. Partes illæ temporis non sunt permanentes, adeoq; tempus ipsum non est ens permanens, sed successivum, quod non totum simul existit, sed est in fluxu & successione perpetua.

Conditiones & axioma tade tempore sunt. 1. Tempus est continuum. 2. Et quodammodo idem (ob communem durationem in rebus temporis subjectis) & quodammodo diversum ratione prioris & posterioris. 3. Mensurat motum per se, & à motu mensuratur per accidens. Sic dicimus: Sol est in medio cæli: Erga hora est 12. & vice versa. 4. Tempus non est merum ens rationis, etiamsi certæ ejus distinctiones ab intellectu sumantur. 5. Tempus habet initium & finem, ideoq; non est æternū.

CAP.

*De qualitatibus corporis naturalis,
& initio de primis qualitatibus.*

Qualitas corporis naturalis
est manifesta vel occulta.
Illa est prima vel secunda.
Qualitates primæ vel primariæ
præter lucem, sunt *due activæ,*
calor, & frigus; & *duæ passi-*
væ, humiditas & siccitas. Se-
cundæ *vel ex primis orta,* sunt
qualitates tactiles, & reliquo-
rum sensuum, *objecta.* Occulta
vel obscura, aliàs tertiæ quali-
tates dividuntur in Simpathi-
am & antipathiam.

Lux est qualitas corporis
lucidi, qua & ipsa est luci-
dum, & alia illuminat agitq; in
ea. Lumen verò est imago lu-
cis in corpore diaphano tan-
quam medio, in instanti rece-
pta &

B

pta &

pta & expressa. Hoc ergò lucis effectū est & quasi simulacrū, estq; in medio: lux verò in corpore lucido tanquam subiecto. Lumen præterea est qualitas vel accidens partim reale, cum sit aliquid extra operationem intellectus, partim intentionale seu spiritale, cum non moveatur ad motum subiecti, sed pendeat, ab agente à quo producitur.

Lux alia noctu tantum apparet, ut nitedula, quercus putrida, oculorum felium &c. alia & interdum & noctu, estq; vel ignis, vel astrorum. Hoc vel proprium vel mutuatitium.

Oppositum sunt Tenebræ quæ sunt lucis privatio. Umbra autem est imminutio luminis interposito opaco.

Utilitates lucis sunt. i. Medium illu.

illuminare in visione. 2. Omnia vivificare & reficere.

Calor est qualitas primâ activa congregans homo genea & disgregans heterogenea. Homogenea hic sunt quæ aliquo modo uniri possunt: ut pix, cera, butirum, & alia liquabilia uniri possunt. Sic vice versâ de heterogeneis. v. g. calor in fodinis separat aurum à terra, & partes aureas congregat &c.

Effecta caloris per se & primaria sunt 1. Calefacere. 2. Congregare homogenea & disgregare heterogenea. Secundaria per se sunt: rarefacere, aperire, diducere, ampliare, attenuare, concoquere, digerere, maturare, attrahere, incidere, solvere, colliquare. Effecta per accidens sunt 1. Condensare,

sares; indurare & siccare; per humidi nimirum evaporationem. 2. Humectare, liquefaciendo frigore concreta. 3. Frigefacere, educendo nempe calorem vel absumendo.

Effectum mixtum & commune est corrumpere, quod fit inflammando & urendo.

Calor vel est elementaris, vel cælestis, vel vitalis, qui tamen specie non differunt.

Frigiditas est qualitas prima activa tam heterogenea, quam homogenea congregans. Sic frigus in glacie stramina, lapides &c. in unam massam cogit.

Effecta primaria & per se sunt 1. Frigefacere. 2. Homogenea & heterogenea congregare. Secundaria per se sunt: cogere & densare, adstringere, incrassare, obstruere.

obstruere, stupefacere, sensum & motum impedire.

Effecta per accidens sunt i. Calefacere, cogendo videlicet & obsidendo calorem ne egrediatur. Vocant ὀψύχιστον. 2. Resolvere & humectare: ut liquet in lacrimis frigore expressis. 3. Exsiccare, ut in glacie.

Effectum mixtum est corruptio, qua fit jugulando & stupefaciendo.

Humidum est quod suo termino difficulter, alieno facile terminatur. Estq; vel aqueum & crassius cum frigiditate; vel aereum & tenuius cum moderata caliditate.

Effecta primaria i. Humectare. 2. Quod in definitione dictum. Secundaria. 1. Aqueum, calorem

Et igneum exstinguit: aëreum nutrit. 2. Aqueum replet corpora Et inflat. 3. Impedit liquefactionem. 4. Calorem obtundit. 5. Putredinem Et corruptionem facile efficit.

Siccum est, quod suo facile, alieno termino difficulter clauditur. Estq; vel terreste Et crassum, vel igneum Et tenue.

Effecta primaria sunt. 1. Siccare. 2. Quod definitio exprimit. Secundaria. 1. Caloris vim promovere Et acuerere. 2. Siccum terreste repugnat inflammationi. 3. Siccum putredini Et corruptioni resistit. 4. Indurat. 5. Exafferat.

CAP. V.

De qualitatibus secundis, Et primis detactibus Et visilibus.

Qualitates secunda sunt objecta s. sensuum. Quae vero tactus

tactus sunt objecta dicuntur qualitates tactiles, quas communiter referunt ad aliquam primam tanquam originem, ut ex sequentibus in specie liquet.

Levitas *definitur* qualitas secunda orta à calore plerumq; , apta sursum evehere. Gravitas à frigore, deorsum movens.

Raritas *definitur* qualitas secunda, orta ut plurimum à calore, partes habens non probe inter se compactas. Densitas à frigore & crassitie, partes habens bene compactas.

Tenuitas vel subtilitas *definitur* qualitas secunda à calore, siccitate & raritate, partes habens penetrantes & subtiles. Crassities à frigore &

densitate ut plurimum oriri putatur.

Durities est qualitas secunda à siccitate orta, partes habens difficulter tactui cedentes. Est durum, vel fragile, vel flexile. Mollities ab humiditate, vel aqueâ vel aëreâ. habens partes facile tactui cedentes.

Lævitas seu glabrities est æqualitas superfici, tactui grata. Asperitas partes habet prominentes & tactum offendentes. Hanc siccitati, illam humiditati vulgò acceptam referunt.

Lubricitas ob humiditatem tactum facile effugit.

Ariditas, à siccitate, partes humoris pænè expertes habet,

Lentor est tenax lubricitas,

tas ut in pice; cui contraria est
Friabilitas.

A raritate & densitate derivat
vulgus Philosophantium perspi-
cuitatem & opacitatem, cum ta-
men aqua pellucida sit, rarefacta
autem in vaporem, opaca.

Est autem Diaphanum per
quod lumini patet transitus.
Talia corpora pellucida sunt calum,
aer, aqua limpida, vitrum, Cri-
stallus, glacies, alumen, cornu,
gemme quadam, humores & tu-
nica oculorum &c.

Oritur perspicuitas ex equali-
tate superficierum equaliter sub-
tensarum, adeoq; ex partium aqua
coherentia & unione. E. contra
opacitas ex superficierum confusa
dispositione. Sunt ergo perspicuitas
& opacitas affectiones profundi-
tatis.

B 5

Qua-

Qualitas visibilis est color.
 Color autem est lux opaca.
 Hoc est, lux opaca mixta & modi-
 ficata colorem pra se fert. Lux
 enim est visibile splendendum. Color
 verò lux quasi silens absq; fulgore:
 adeo ut color sit lux non intensa,
 sed imbecillis & exstincta quae va-
 riè modificata, in varios abit colo-
 res, & quae minor, eò nigro propin-
 quior.

Finis coloris est esse visus obje-
 ctum.

Dividitur color. 1. Alius est
 verus, realis seu permanens, de
 quo jam dictum; alius apparens,
 intentionalis, spiritalis seu transi-
 ens, pendens à principio externo,
 ad cuius mutationem (non vero
 subjecti) mutatur. Vel: Realis est
 qui sit ex luce per opacitatem mo-
 difi-

dificatâ. Apparens ex specie lucis
vel lumine & tenebroso velut opa-
ci imagine.

2. Ratione visibilitatis, aliud
est visile majus ledens oculum:
aliud aequale, reficiens; aliud mi-
nus, neutrum prestans.

3. A metallis: alius aureus,
plumbeus &c.

4. A plantis, alius Roseus,
Violaceus &c.

5. Ab animalibus, alius mu-
rinus, coracinus &c. & anima-
lium partibus, alius eburneus, lu-
teus &c.

6. A locis, alius Tyrius Hispanus
&c. Et elementis alius aqueus,
igneus &c.

7. Colores in se sunt lucidi vel
obscuri. Lucidi sunt omnes præ-
ter nigrum & qui sub nigro sunt:

B 6

us

ut cineritius &c. In albedine est
 summa lux (respectivè) opacitas
 minima: contra in nigredine. In
 rubro lux opacitatem superat. In
 flavo intensa lux est & non planè
 remissa opacitas.

Divisio in extremos seu simpli-
 ces, & medios seu mixtos nulla
 est. Illos enim vocant album &
 nigrum; hos, reliquos omnes; ac
 si ex illis miscerentur. At omnes
 colores sunt aquè simplices, &
 omnes ex varia complicatione lu-
 cis & opacitatis generantur. La-
 tè autem cum Aristotele illos sim-
 plices vocare licet, quia à maxima
 & minima pendent luce; hos me-
 dios, quia medio modo se habent.

Commodius: alij sunt pri-
 marij, alij secundarij. Illi simpli-
 ciores apparent, ad quos revocari
 possunt

possunt alij omnes secundarij tanquam degeneres. Et primarij sunt tantum quinque, hoc ordine: albus, flavus, ruber, cæruleus, niger. Addunt alij viridem & purpureum: cum tamen ille sit extenuatus cæruleus, & arte fiat ex cæruleo & flavo; hic ex rubro, cæruleo & albo arte confletur.

Albedo est color constans plurima luce, paucissima opacitate, maxime visibilis, adeoque visum disgregans & lædens. Ejus gradus varij sunt: niveus, lacteus, marmoreus &c.

Proprietates sunt 1. Visum disgregare & ledere, quia excellens visibile est. 2. Quovis colore imbuti (ob copiam pororum) nigrum e contra nullum imbibit colorem. 3. Rerum albarum adspice-

*Effertantur animalia pituitosa,
ut ursus.*

Nigredo est color constans luce paucissima, opacitate summa; minimè visibilis. Gradus sunt: *Piceus, fuscus, luridus &c.*

Proprietates sunt 1. *Radios visivos cogere & congregare.* 2. *Irritare animalia melancholica adspicientia, ut cervos.*

Flavedo est color ex intensa luce, & non plane remissa opacitate. Estq; albedini proxima, adeoq; ejus proprietatum particeps. Gradus sunt: *fulvus flammeus, aureus &c.*

Rubor est color constans modica luce & opacitate, luce tamen opacitatem superante. Gradus sunt: *Sanguineus, roseus, corallinus &c.*

Pro

Proprietates sunt: melan-
cholicis, ut cervis, timorem incu-
tere: sanguinea autem animalia
irritare, ut Elephantem, taurum
&c. hominem verò ob mediocrita-
tem exhilarare.

Cæruleus est color con-
stans modicella luce, opacita-
te pluscula. Estq; nigri vicarius
eiq; vicinus. Unde proprietates
nigri participat. Proprietas præ-
terea est: animum delectare &
visum. Gradus sunt: Glaucus,
Cæsus &c. Huc revocatur viri-
dis, qui oculus maximè recreat.

CAP. VI.

De reliquis qualitatibus sensilibus,
sapore, odore & sono,

SApor est qualitas secun-
da mixta ex humido & sic-
CO VI-

co vi caloris, gustum afficere
apta.

Materia vel subjectum saporis est siccum cum humido mixtum, vel humidum per siccum percolatum. Humidum autem predominatur ut plurimum, uti siccum in odore.

Efficiens est calor humidum decoquens & cum sicco miscens. Debilis enim calor intelligendus, cum sapor aliquis dicitur esse à frigore.

Finis est. 1. Esse objectum gustus. 2. Animal edocere quenam sint ad uerimentum idonea. 3. Indicare temperamenta in rebus sapidis.

Sapidum (cui opponitur inspidum) vel est temperatum, ut dulce, vel intemperatum, quod calidum.

lidum vel frigidum. Calidum est vel cum materia tenui ut acre, quod uehementius, dicitur acutum; vel cum crassa, & est amarum vel salsum. Frigidum (respective, vel calidum deficiens) cum materia tenui est acidum; cum crassa est austerum. Et hec sapida sunt simplicis saporis. Misti sapes, infiniti ferè sunt; ut acidus, dulcis, dulcamarus &c.

Dulcedo est sapor simplex ex moderatis calore sicco terrestri & humido potissimùm aëreo.

Dulcia ergo sunt temperatè calida & humida, ideoq; 1. Gustui grata, visceribus amica, & nutritioni aptissima. 2. Benè concocta. 3. Rarefacientia & abstergentia. 4. Maturantia, emollientia laxantia &c.

Dul-

*Dulcis Sapor est lacteus, mel-
leus, aquosus, vinosus &c.*

*Acrimonia est sapor sim-
plex in materia tenui & sicca
ab immoderato calore ortus,
linguam & fauces pungens,
erodens & adurens, ut in pi-
pere &c.*

*Amaritudo est sapor per
vehementum calorem (mino-
rem tamen quam in acredine) in
crassa & terrestri materia.*

*Ejus vires sunt: Calefacere,
exsiccare, detergere, attenuare,
meatus expurgare, dissolvere, pene-
trare, putredini resistere. &c.*

*Salsedo est sapor ex multo
humido aqueo & sicco terre-
stri crassiori constans, ortus a
calore vehementi & exsiccan-
te; at minus quam in acrimonia.*

Vires

Vires sunt calefacere, siccare, moderatè abstergere, ablucere & expurgare, modicè penetrare, digerere incidere, non nihil erodere, putredini resistere, gustum grato modo afficere &c.

Aciditas est sapor in humido & sicco tenuioribus per calorem debilem eductus (vel frigiditatem respectivè dictam.)

Vires sunt frigesfacere, exsiccare, repellere, penetrare, incidere, attenuare, aperire, contrahere ventriculum, adeoq; appetitum excitare.

Austeritas est sapor in materia crassa per calorem debiliorem productus. Dicitur aliàs stipticus, & ponticus, & cum vehementior est, acerbus.

Vires sunt: frigesfacere, siccare,

incrassare, adstringere, constipare, ex asperare, fluxiones repellere. &c.

Odor est qualitas secunda, ex calido & sicco prædominante resultans, olfactum movens.

Efficiens ergò est calor, & vel internus blandè miscens calidum cum humido; vel externus, resolvens corpora odorata, ut exhalent.

Materia proxima est siccum cum humido mixtum, ita tamen ut siccum prædominetur, quod mixtum dicitur sapidum, eò quod odoratum sit sapidum.

Finis est 1. esse objectum olfactus. 2. esse aliquando indicium saporis. 3. Reficere & confortare cor & vitales spiritus, cerebrum, adeoq.

adeoq; ingenium & memoriam, &
in genere ad sanitatis custodiam
facere. 4. Ad delectationem homi-
nis facere.

Odor dividitur in exter-
num & medium. Extremi sunt
gratus seu dulcis, & ingratus seu
fœtidus, qui amaro saponi apud
Aristotelem analogus est. Inter-
medij sunt: acris, celeriter ac for-
titer sine fastidio sensum feriens;
acerbus cum quadam mordacitate
pungens; acidus &c.

Sonus est qualitas patibi-
lis successiva orta ex aëtis vel
aquæ interceptione vel elisio-
ne sonantium corporum colli-
sionem insequente, sensum
auditus movere apta.

Dicitur successiva. Est au-
tem quid successivum, non intrin-
secè,

facè, ut motus, sed per accidens & analogicè, quia à motione pendet.

Subiectum, vehiculum vel medium, est aër vel aqua, in quo tanquam sebjecto (non in corpore sonante) recipitur sonus; sed prius intercepto eliso vel fracto.

Efficiens est collisio corporum sonantium. In sona n. actuali requiruntur tria. Medium per quod fit motus, corpus quod percutit, & percussum.

Finis. 1. Esse objectum auditus. 2. Ad delectationem hominis facere, quod de harmonico sono in primis verum.

Sonus est extremus vel medius. Ille est vel gravis, tardè multoq; tempore auditum movens; vel acutus, celeriter & pauco tempore.

De.

Deinde sonus alius est simplex & directus, qui directè per aërem fertur absq; evidenti percussione; alius reflexus seu multiplicatus, & dicitur Echo, quasi resonantia, estq; sonus evidenter ad auditum reflexus, ob aliquod durum & cavum oppositum. Si ergò plura sunt loca opposita concava & tortuosa, pluries etiam fiet Echo.

Præterea sonus vel est violentus, à corporibus ab extrinseco principio invicem concussis: vel naturalis. Hic vel est in animatorum ut tonitru, fragor lignorum &c. vel animatorum, & dicitur vox quæ vel articulata, constans certis literis & syllabis, & sermo dicitur; vel inarticulata, ut brutorum.

CAP.

De qualitatibus tertijs sive occultis, adeoq; de Magia naturali in genere.

Qualitas occulta est potentia quædam naturalis latens, qua res naturalis aliquid agit vel patitur, cujus causa ex primis vel secundis qualitatibus reddi nequit.

Ut magnetis occulta potentia est trahere ferrum, quod alijs lapidibus impossibile.

Dicuntur hæc qualitates formales, item totius substantiæ, virtuales, specificæ &c. & proficiuntur vel immediatè à forma substantiali cuiq; individuo propriâ, vel mediatè ex peculiari temperamento rei cuiusq; qua ἰδιόσυνηται dicitur.

Ex.

*Exactior cognitio harum vi-
rium naturalium est pars Magiæ
naturalis, ita dicta, ut distingua-
tur à diabolica illa &c.*

Est enim magia naturalis
qualitatum in rebus naturali-
bus vulgò incognitarum rarior
scientia, quæ agentia & pati-
entia naturalia invicem ita ap-
plicare novit, ut homo in ad-
mirationem rapiatur.

Ejus duo sunt fundamenta
& quasi crura: Physica, sub quâ
Medicina est; & Mathema-
tica.

Dividuntur qualitates occul-
te in Sympathiam & Antipa-
thiam.

Sympathia est occultus quasi
amor & mutua cognatio, vel
conspiratio inter res naturales.

C

An-

Antipathia e contra est
occulta rerum discordia & re-
pugnantia, quâ una alteram
averfatur aut lædit.

Suntq; Sympathie & antipa-
thia. 1. Inter inanimata, ut mine-
ralia; metalla &c. 2. Inter inani-
mata & animata. 3. Inter plantas
ipsas. 4. Inter plantas & animalia.
5. Inter animalia ipsa. Sunt verò
alia in rebus cum morbis aut par-
tibus corporis humani, de quibus
Medici.

CAP. VIII.

De Relatione, Actione & Passione
corporum naturalium.

Relatio est quâ corpus na-
turale ad aliud refertur.
Estq; continuitas vel conti-
guitas.

Continuum est cujus ex-
trema

extrema sunt unum. Contiguum
est cujus extrema sunt simul.
*Vel: Contiguitas est rerum quan-
titate separatarum contactus.*

Est autem contactus alius
immediatus, alius mediatus.

Immediatus seu corporalis &
manifestus vel est sine actione,
vel cum actione.

*Sine actione, est cum duo cor-
pora, situ, figura, & magnitudine
distincta extremitatibus suis seu
superficiebus se mutuo tangunt
absq; ulla actione vel passione, ut
cum duae domus se invicem tangunt.*

*Cum actione, est quando duo
corpora ita se tangunt ut invicem
agant & patiantur, ut cum lac-
tino vino miscetur.*

Mediatus, virtualis vel oc-
cultus est quando unum corpus

C. 2. movet.

mouet aliud per distantiam aliquam, virtute non superficie contingens. Sic caelestia corpora agunt in haec inferiora.

Actio Physica est accidens, quo corpus naturale agit in patiens, sibi que illud assimilare studet. Vel: Agere est mouere ad contrariam patienti qualitatem. Pati est mutari ad contrarium qualitatem.

Mutua enim est inter patiens & agens actio, qua dicitur actio reciproca, reactio & repassio.

Et coniunguntur actio & passio, quia realiter sunt unus motus. Quatenus enim motus ab agente, prodit, dicitur actio; quatenus in patiente recipitur, passio.

Agentis conditio est: ut

si

fit patienti quodammodo simile,
quodammodo dissimile. Hoc est:
conveniunt genere, subiecto, seu
materia, & different specie seu
forma: ut sunt contraria.

Patientis conditio est: ut
sit 1. Proportionatum agenti. 2.
Dispositionem habeat ad patien-
dum: nam actio non recipitur se-
cundum conditionem agentis, sed
secundum dispositionem patientis.

Actio, ut contactus, alia est
mediata, alia immediata. Omnis
enim actio Physica fit per con-
tactum, videlicet vel corporalem
vel virtualem.

Deinde alia est immanens
vel manens in agente, ut nutritio
&c. alia transiens ab agente in
externam materiam, qua bujus
considerationis est.

*De motu & quiete itemq̄ de
Mutatione.*

MOTUS est actus entis in
potentia, quatenus in
potentia est. *Vel. Actus mobi-
lis quā mobile.*

*Definitum hic strictè sumitur,
non latè aut generationem & cor-
ruptionem includit.*

*Dicitur actus, scilicet imper-
fectus (per quem res fit) Entis,
id est, ejus quod est in potentia ad
majorem perfectionem.*

*Est autem unus idemq̄ motus
actus & mobilis & moventis.
Mobilis subjektivè; effectivè mo-
ventis. Movens autem necessario
requiri indicat axioma: Quic-
quid movetur ab alio move-
tur;*

tur: videlicet, principio vel interno vel externo.

Et præterea ad motum requiruntur: Subjectum, terminus à quo, & ad quem.

Terminorum conditiones sunt: 1. ut sint oppositi. 2. ut sint divisibiles, hoc est, mobile in motu sit partim in termino à quo, partim in termino ad quem.

Efficiens motus universalis infinita est primus motor; finita sunt corpora caelestia. Particularis est cujuslibet corporis natura.

Materia seu subjectum est corpus mobile.

Forma seu ratio formalis motus est tendentia progressio seu fluxus continuatus & successivus ad formam vel actum quem res habere potest. Ubi verò successio & di-

visibilitas, ibi tempus secundum prius & posterius. Unde axioma. Nullus motus fit in instanti, sed in tempore & successivè.

Finis est, ut corpus varijs mutationibus sit obnoxium & varias assequatur formas.

Dividitur motus propriè dicitur & antea definitus: 1. In Actionem, diminutionem, alterationem, & motum localem. 2. In naturalem, animale, violentum.

Naturalis est à principio interno, ut est motus lapidis deorsum: Estq; in initio remissior, in fine fortior.

Animalis dependet ab anima in animali. Estq; in principio tardior, in medio, concitator, in fine languidior.

Vio.

Violentus est à principio externo, ut lapidis in alium projecti.

Hic motus nō est diuturnus: quia est contra naturā subjecti mobilis.

3. Ratione temporis, in regularem & irregularem. Ille est equè velox in principio, medio, & fine. Hic contra.

4. Secundum partes mobiles, in uniformem & difformem. In illo mobile secundum omnes partes aequaliter movetur. In hoc inaequaliter.

5. Motus alius est per se, alius per accidens, ut accidentis cum subjecto, partis cum toto.

Motui opponitur quies vel immobilitas, hoc est motus vel privatio vel perfectio. Primo modo quies est privatio vel cessatio motus in subjecto apto motum

C. 5. reci-

recipere. *Secundo modo: Quies est perfectio & finis motus, vel possessio formæ aut quasi formæ.*

Reliqua de quiete ex opposita natura motus intelliguntur.

Mutatio vel Transmutatio Aristotè sumpta pro substantiali, non latè pro quovis motu; Generationem & corruptionem sub se comprehendit.

Differunt enim mutatio & motus. 1. Illa est de non ente in ens; hic, de subjecto in subjectum, vel de ente in ens. 2. Illa fit in instanti; hic successivè. 3. Hic mutat tantum accidens rei actu existens. Illa v. g. generatio, producit id quod actu antea non erat.

4. In hoc termini utriusque sunt positivi; in illa alter privativus.

CAP.

*De mutatione in specie, nempe de
generatione & corruptione.*

Generatio est transmuta-
tio totius, nō manente ali-
quo sensibili ut subjecto eodem
*Vel: Est mutatio à non esse ad esse,
per unionem materiae cum forma,
id est quā nova forma substantialis
acquiritur; ut cum ex semine hu-
mano fit homo, qui antea non erat.*

Corruptio est mutatio ab
esse ad non esse, per separatio-
nem materiae à forma. *Vel: quan-
do forma substantialis abijcitur.*

*In definitione generationis in-
tellige non ens privativum seu
non ens non simpliciter, sed ad ali-
quid, quod est eius potentiā, estq;
terminus à quo vel privatio forma
introducenda.*

C o

Sunt

*Sunt haec duae mutationes ita
in vicem connexae, ut perpetuo una
alteri comitetur. Unde axioma: In
substantiis, unius generatio est
corruptio alterius, & viceversa.*

*Efficiens remota secundum
Deum sunt caelestia corpora. Unde il-
lud Sol & homo generant hominem.*

Forma definitione est explicata.

*Materia ex qua remota est pri-
ma propinqua sunt elementa.*

*Subiectum quod generatur
vel corrumpitur est totum com-
positum.*

Finis est specierum conservatio.

CAP. XI.

De motu in specie

AUctio sive accretio est
motus à minori quantita-
te ad maiorem. Decretio est
motus à maiori ad minorem.

Ter.

Termini ergo sunt major & minor quantitas.

Alteratio est motus, in quo eodem sensibili subjecto manente, alterabiles qualitates mutantur. Hoc est: nova qualitas acquiritur, vel vetus abijcitur.

Dividitur 1. Secundum species qualitatum primarum & secundarum; ut sunt calefactio, rarefactio &c.

2. In mediatam & immediatam, instar actionis & passionis.

3. In absolutam, quâ simpliciter nova qualitas acquiritur; & comparatam, quâ qualitas non nova, sed intensior vel remissior acquiritur.

4. In perfectivam & corruptivam.

Causa efficiens est omne corpus alterans, v. g. calefaciens in calefactione. Subiectum est corpus qualificatum capax. Finis internus est acquisitio nove qualitatis. Externus & ultimus est generatio & corruptio.

Latio est motus, quo corpus aliud ubi vel spatium acquirit.

Ejus requisita sunt: Movens, mobile, terminus à quo, terminus ad quem, medium aptum, tempus & successio, &c.

Dividitur motus localis, 1. In velocem, qui minori temporis fit spatio; & tardum, qui eodem temporis spatio tardius ad terminum venit quàm alius.

2. In simplicem & mixtum.

Sim.

Simplex est rectus vel circularis.

Rectus fit per lineam rectam, ut in caelo nihil respondeat nisi punctum. Estque vel à medio seu sursum, qui levium est proprius; vel ad medium seu deorsum, qui gravium.

Circularis est qui in orbem fit circa centrum suum non sursum neq; deorsum, & à centro aequalem semper retinet distantiam.

Simplex motus simplicium est corporum; aliquando verò mixtorum ob aliquod praedominans elementum.

Mixtus seu compositus est ex recto & circulari, diciq; potest obliquus: ut nubium, ventorum, animalium &c.

3. In naturalem, violentum, & mixtum.

Mix-

Mixtus apparet in lapide vi
destruso.

Naturalis est à principio
interno, & fit secundum natu.
ram mobilis, vel cum naturali ejus
propensione. Ut levia secundum
naturam feruntur sursum, gravia
deorsum. Estq; hic in principio
remissior, in fine celerior ratione
medij aëris vel aque.

Motus violentus est à prin-
cipio externo; fitq; contra natu-
ram mobilis. Ut cum lapis sur-
sum fertur. In hoc motu princi-
pium fervet, medium tepet, ul-
tima frigent.

Estque quadruplex. 1. Pul-
sio, quâ mobile à movente pro-
pellitur. Ut sunt impulsio, expul-
sio, projectio, percussio. 2. Tractio,
quâ movens ad se trahit mobile ce-
terius

lerius quàm suâ natura moveretur. 3. Vectio, cum corpus mobile vehitur non per se, sed per aliud. Ut navigatio, equitatio, portatio &c. 4. Vertigo, volutatio seu circumgyratio, cum mobile in gyrum vertitur, ut in rota molari.

Differunt autem in corporibus sphericis volutatio & gyratio. In hac res manens in eodem loco rotatur in orbem: in illa, res transiens de loco in locum alias atq; alias nobis obvertit partes.

CAP. XII. & ult.

De Mundo.

HActenus de principijs & affectionibus corporum naturalium. Sequuntur species (in speciali Physica pertractanda) quarum collectio Mundus dicitur.

Mun-

Mundus est systema cæli,
elementorum, & eorumque
in ijs continentur, à DEO ex
nihilo creatum, in sui gloriam
& hominum utilitatem.

*Definitum Græcis & Latinis
ab ornatu dictum exactè definiri
nequit. Mundus enim est ens
collectivum seu per aggregationem,
adeoq; ens vel unum per accidens:
in q; forma ejus, est accidentalis
non substantialis loco generis posita,
nempe Systema, compages, colle-
ctio, vel ordo, & dispositio &c.*

Materia mundi constituen-
di erat nihil. Mundus enim creatus
est ex nihilo. Mundi constituti
materia vel partes materiales sunt
omnia corpora naturalia que in
mundo

E. ff.

Efficiens est DEUS qui mundum liberrimâ voluntate, non necessitate quâdam produxit.

Finis DEI gloria & hominum utilitas. Omnia enim omnino corpora in mundo in hominis usum condita sunt. Et cum finis habeat rationem boni, Mundus erat bonus & perfectus ratione quantitatis, efficientis, virtutis, figura, dispositionis, ornatus, varietatis specierum, &c.

Affectiones sunt. 1. Magnitudo, qua finita est, uti & ejus essentia.

2. Numerus. Mundus unicus est; Licet plures per divinam potentiam esse potuerunt, possunt, poterunt.

3. Ubi finitum ob magnitudinem finitam. Locus autem Phisicus

scus mundo non competit; quippe
extra quem aliud corpus continens
vel locans non est.

4. Tempus, ubi notanda, 1.
Creatio mundi in tempore. Mun-
dum enim aeternum statuere, in-
finitum introducit actu, à quo ipsa
etiam Aristoteles Philosophia ab-
borret. 2. Quanto tempore mun-
dum DEUS creavit, videlicet 6.
dierum spatio. 3. Quoanni tempore
creatus sit mundus, videlicet
Autumnali: quod colligitur ex
festo collectionis frugum, quod erat
in exitu anni: Et ex mense Thesri,
Septembri respondente, qui anni
fuit initium, usq. ad liberationem
ex Aegypto. 4. Quanto tempore
hactenus duraverit, videlicet se-
cundum plurimos 5504. ab initio
mundi

mūdi ad hunc 1615. 5. Quot duraturus sit ; prohibet scriptura inquirere.

6. Conditio, est corruptibilitas, interitus & finis mundi; quem futurum passim testatur scriptura.



INDEX

INDEX CAPITUM.
PROOEMIUM
DE DEFINITIONE
ET DIVISIONE
PHYSICÆ.

Cap. 1. De primis corporum naturalium principijs, adeoq; de natura.

Cap. 2. De causis corporis naturalis externis, adeoq; de Fato, Fortuna, Casu, Monstris.

Cap. 3. De affectionib. corporis naturalis in genere, & in specie de ijs qua desumuntur ex categoria quantitatis, de ipsa quantitate, loco, tempore, & oppositis: infinito, vacuo, &c.

Cap. 4. De qualitatibus corporis naturalis, & initio de primis qualitatibus.

Cap. 5. De qualitatibus secundis, & primo de tactilib. & visibilibus.

Cap.

Cap. 6. De reliquis qualitatibus sensibilibus sapore, odore, & sono.

Cap. 7. De qualitatibus terijs sive occultis, adeoque de Magia naturali in genere.

Cap. 8. De Relatione, Actione & passione corporum naturalium.

Cap. 9. De motu & quiete, itemque de Mutatione in genere.

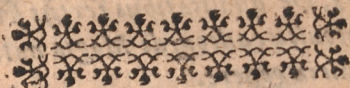
Cap. 10. De mutatione in specie, nempe de generatione & corruptione.

Cap. 11. De motu in specie.

Cap. 12. & ult. De Mundo.

FINIS.





Rostochl

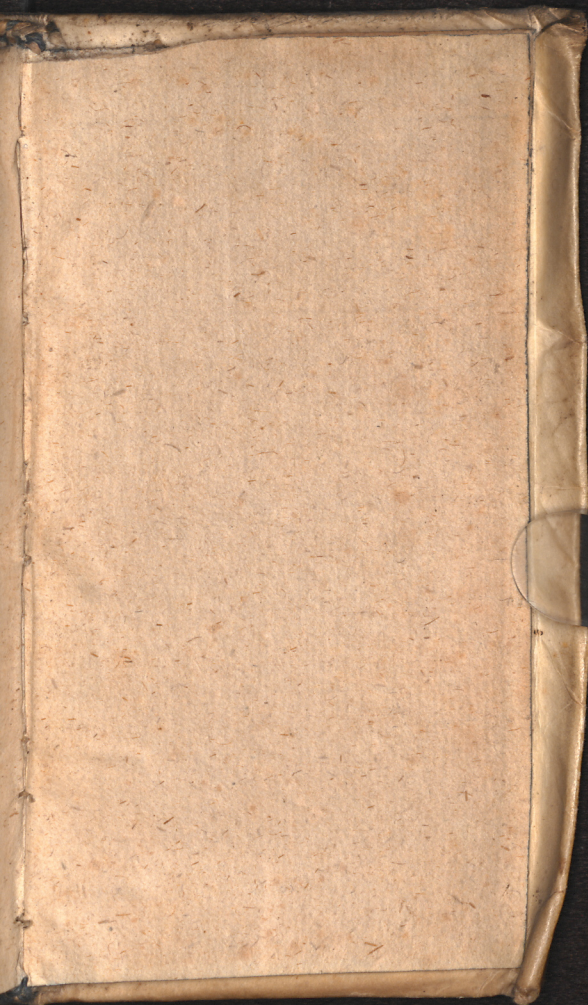
*Typis Joachimi Pedani,
Acad. Typog.*

ANNO M. DC. XVII.



xi.
de
la-
ri-
ri-
e







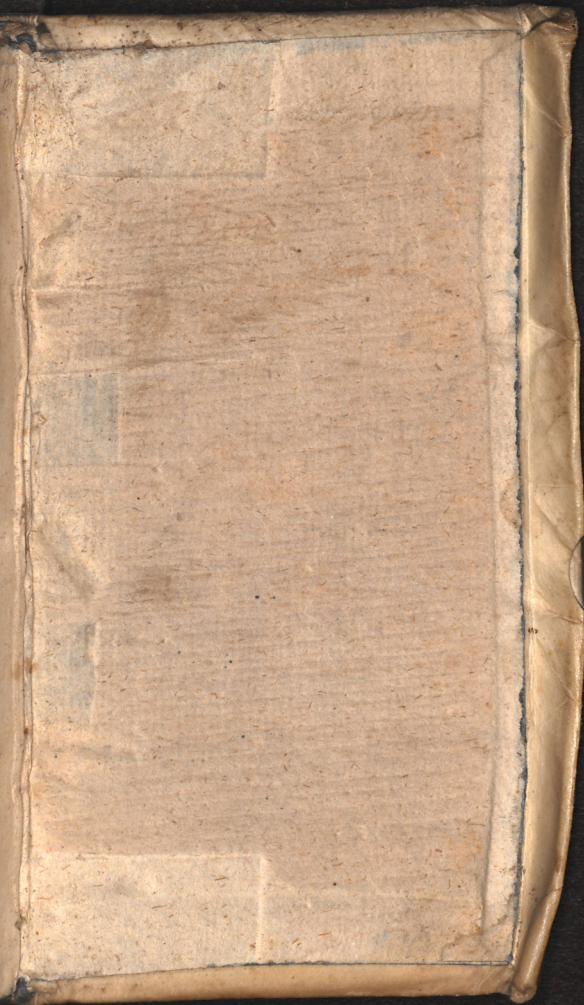


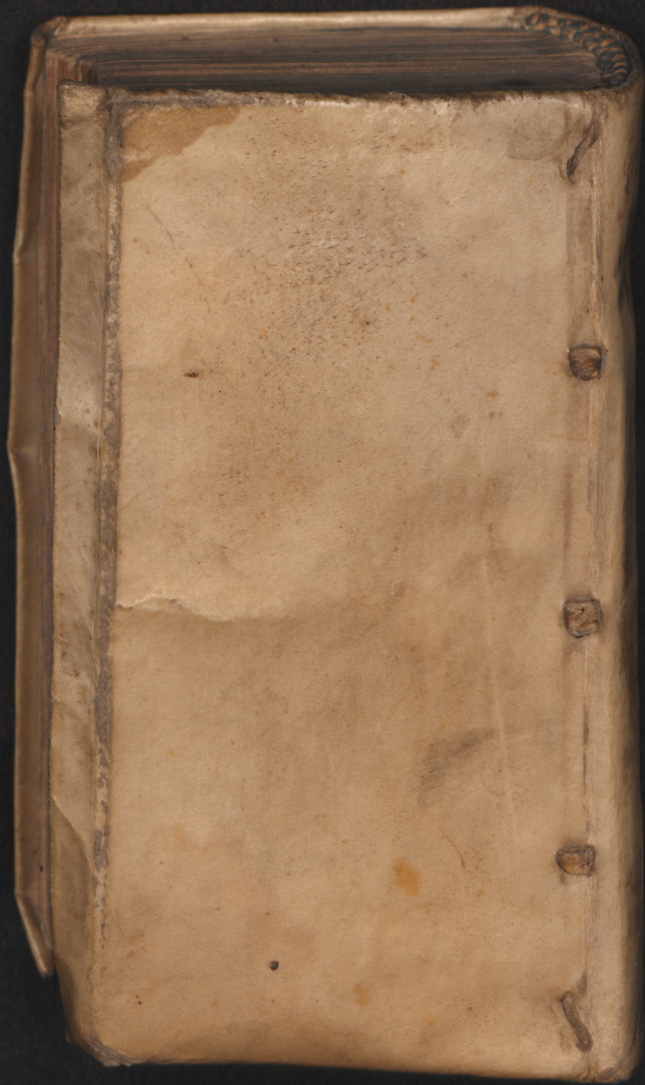
Universitäts
Bibliothek
Rostock

http://purl.uni-rostock.de/rostdok/ppn730114902/phys_0081

DFG

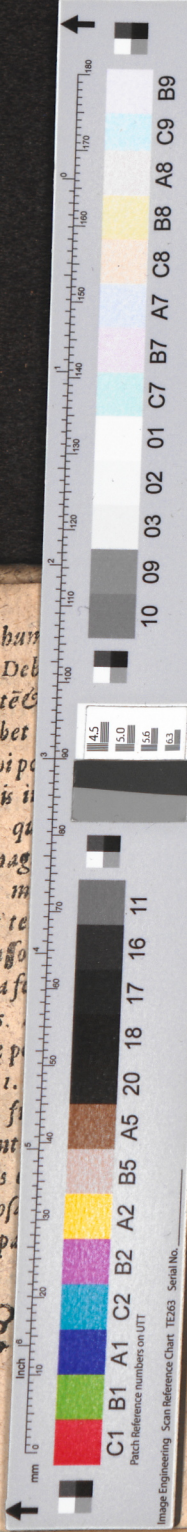
lucina seculum
libentis et cha-
quarunt.





*materia & salis in hum
 apta ad calculum. Deb
 inter salis quantitatē
 Hujus tanta esse debet
 ne sal illi unitū solvi po
 fatiscat, & pulveris in
 portione servatā, qu
 stris materia, eō mag
 ratur. Ejuscemodi m
 alimentis crassis & te
 induratis, vino crasso
 habente, cerevisia se
 omnia alibi uberius.
 An. Boëtius. Cause p
 salis naturam sunt 1.
 cis imbecillitas, 2. f
 utraq; composita int
 pue, ut ex hactenus
 occulta calculosa
 raria à p*

*teria
 ortio
 riam.
 diat,
 serra
 à pro-
 erre-
 indu-
 tur ex
 fumo
 ritatis
 c. quæ
 tuetur
 præter
 pulveri-
 vel ex
 præci-
 spositio
 di-*



the scale towards document

IN-